

Post libros de divinis officiis in editione Michaelis Pleunich, Venetiis anno 1731 excusa, quam sequimur, legitur Apologia domni Gerberonii adversus oppugnatorem doctrinæ Ruperti Opportuniorem in nostra editione locum obtinet inter Prolegomena tomi primi Operum Ruperti. (EDITOR PATROLOGIÆ.)

R. D. D. RUPERTI

ABBATIS TUITIENSIS

DE INCENDIO OPPIDI TUITII

SUA ÆTATE VISO

LIBER AUREUS.

149-225 CAPUT PRIMUM.

Ecce quomodo criminator Satan nostram quoque consideravit, ut peccatorum negligentiam, ne dicam, ut sancti Job innocentiam, dum suo more circuit terram inquietus, et perambulat eam (*Job. 1*). Scitis hæc, fratres dilectissimi, qui una mecum in hoc monasterio Tuitiensi Domino deservientes, iram simul et misericordiam ejus in medio flammarum mirabiliter estis experti quemadmodum propheta dixit ei: *Cum iratus fueris, misericordiæ recordaberis (Habac. III)*. Scitis, inquam, vel scire debetis, quia nisi clemens ipse male petenti potestatem denegasset, nisi parcere jussisset, hodie quoque nostri amici videntes plagam nostram timerent, et, secundum similitudinem amicorum beati Job, nonnulli de nobis male judicarent (*Job. XIII*). Non solum autem inhibitus est, ne totam, ut coeperat, amburendo pellem nostram auferret, verum etiam sicut de illo dicit Dominus ad eundem Job: *Nunquid seriet tecum pactum, et habebis eum servum sempiternum? (Job XL)*. Et sicut Apostolus ait: *Scimus quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum (Rom. VIII)*, ita accidit et nunc. Rem ipsam, ut gesta est, enarrare libet, hac intentione ut sciant nostri quoque posteri, et nulla temporum vetustas abolere possit de cordibus nostris memoriam glorificationis, qua glorificatum est in tanto incendio sacramentum corporis Dominici, sicut viderunt oculi nostri, et liberationis, qua liberatum est a pressura flammæ templum hoc, in quo invocamus nomen Domini, taliter ut a multis visa sit præsentia divinæ protectionis, videlicet quasi species hominis pulcherrimi desuper incumben-

A diceret ipse: Nonne istis manifesta Dei virtute de tanto incendio reservatum et sanctum et vivificum sacramentum, quo sine dubio emundatur lepra peccatorum, et gratiarum actiones ubi sunt? Res igitur taliter acta est.

CAPUT II.

Anno præsentis, qui est ab Incarnatione Domini millesimus centesimus vicesimus octavus, octavo Kalendas Septembris, prima vigilia noctis, subito exortus ignis mediam vici plateam corripuit, qui, vento agente concitatus, in brevi ultra modum invaluit. Erat autem siccitas nimia nimiumque diutina, et undique circa domos horrea collectis nuperrime et comportatis frugibus copiose referta. Repente ergo conflatum sine mora crevit incendium, quo non solum Rhenus liquidus resplenduit, et vicina Colonia reluxit, verum etiam regio hæc omnis, et tota fere provincia lucem undique tristem et horribilem suspexit. Denique per stadia ferme ducenta, et eo amplius ignis aruit, Rhenique adhuc ignorantibus cælum ardere visum est. Quid animi vobis pariter ac mihi tunc erat, fratres charissimi, cum per turres et interturia videritis appropinquantes atque imminentes insanos exercitus flammarum, assilientes atque irruentes phalanges grandium scintillarum? Turres enim circumstantes odiosas nobis nostra velocitate victrix flamma comprehendit, et nostras quoque domos sive officinas usque ad ipsum claustrum cœnobialis aditum uno impetu pervolvit, totumque istud castellum (mirum dictu!) quasi unum effecit caminum, ita ut de proxima civitate prospectantibus millibus hominum videretur id, quod verum erat, totum hoc monasterium flammis esse circumdatum atque coopertum. Causam post hæc dicam cur turres jam dictas odiosas nobis fuisse vel esse **226** dixerim. Quid ergo tunc erat animi? Nonne horruit visus? Nonne expavit auditus? Nonne corda tremuerunt et omnes corporis sensus stupendo aufugerunt? Me ipsum perpendo, memetipsum recolens qualis in illa tentatione inventus fuerim, magis re-

prehendo. Denique illud mihi pene accidit quod supradictus Job dicit amicis suis : *Statim ut se commoverit Deus, turbavit vos, et terror illius irruet super vos (Job III)*. Quid enim? Nunquid justorum est et eorum qui perfectæ fidei sunt, turbari statim ut ille se commoverit, et ruina terroris ejus opprimi? Nonne potius hoc eorum est, statim ut senserint eum esse commotum, consurgere et tenere eum?

Tales quippe dolens propheta Isaias defuisse vel deesse in gente peccatrice : *Non est, ait, qui invocet nomen tuum; non est cui consurgat, et teneat te (Isa. LXIV)*. Hoc, inquam, perfectorum est, et hujusmodi perfectio jure a nobis maxime exigitur, qui prælati dicimur ut luctemur contra iram Dei, secundum exemplum primi prælati, scilicet Moysis, qui luctabatur et tenebat Deum cum diceret ei Deus : *Dimitte me, ut irascatur furor meus (Exod. XXXII)*. Et quomodo luctabatur? Nimirum flendo et rogando eum, vel sicut Psalmista dicit, stando in confectione (*Psal. CV*), id est in nimia mentis humilitate in conspectu ejus. Sic ante illum et sanctus Jacob cum eodem luctatus est (*Gen. XXXII*), videlicet flendo et rogando eum, quod manifeste et breviter docet propheta Osee : « In fortitudine sua, inquit, directus est cum angelo, et invaluit ad angelum, flevit et rogavit eum (*Ose. XII*). » At nos postremi, ego et similes mei, quandiu tranquillus est Dominus, et non se commovet, coram adsumus, et interdum blandiri quoque et quodammodo arridere risu cordis audemus per fiduciam fidei, qua in eum credimus; ubi autem paululum se commovet, et commotionem ipsam levi saltem significat tempestate, aut unius ictu fulminis cum repentino tonitruo transiliente statim turbamur et pene diffidimus, proculque abstinemus, tanquam fugitivi clientes, in pace constantes, in bello fugaces, in prosperis magnanimi, in adversis pusillanimes et timidi, vixque speramus quod invocantibus nobis aliquis respondeat (*Job V*), vix ad aliquem sanctorum amicorum ejus convertimur, ut teneat eum, quia pro conscientia turbati sumus. Ego vero maxime turbatus fui, quippe qui pene nudus aufugi, et sedi procul ab incendio, procul ab ista periclitante domo, memor sancti David qui cum tantorum vir esset meritorum, nihilominus repentino turbatus nuntio, festinavit egredi, *ne veniens, ait, Absalon occupet nos et egressus pedibus suis stetit procul a domo, et si invenero, ait, gratiam in oculis Domini, reducet me, et ostendet mihi arcam et tabernaculum suum (II Reg. XV)*.

CAPUT III.

Interea dum adhuc primas concessæ sibi prædæ partes festinus ignis voraret, ulterius linguam prætendens cunctos luce maligna terreret, quidam de fratribus raptum e sacrario ferens corporale Dominicum longo hastili superne illigatum flammis obviis stetit, sperans quod tam sacræ suppellectili cessurus foret ignis, omnisque potestas inimici. Cumque tali modo non cederet ignis, ille persistens fide non ficta et temeritate non improbanda, ipsum hastile cum

A corporali mediis flammis fortiter intrusit, aliquandiu agitans quasi sævientem confoderet ignem, donec usque ad ipsum prorupit flamma rebellis, eumque pene afflavit. Tunc demum absistens, et hastile quod tenebat partim ambustum, corporale autem illæsum, mirum dictu! et incontaminatum ignibus abstrahens quantocius absolvit, et convolutum flammis quo potuit altius iniecit, optans et sperans quod ex immissione ejus Domino volente opprimeretur, et deficeret quasi strangulatus ignis. At ille videlicet magnus et a Deo permissus ignis, miro modo corporale integrum occulta et incognita vi de medio sui rejecit, et longius repulit in eam villæ partem, quæ sibi concessa non fuerat, et ubi, sicut manifestum est, nihil nociturus erat. Quem non delectet tantum B vidisse vel videre miraculum? Denique corporale jam dictum sic integrum et illæsum relatum est, ut tamen signum habeat non indecorum, videlicet lineam subrusam, cum sit ipsum, ut prius erat, totum candidum. Hoc nimirum melius placet quam si nulla penitus incendii nota inesset, quia clarius ex hoc memoriale est et inter omnem ejusmodi sacram suppellectilem agnosci debet.

CAPUT IV.

Cum itaque solutis habenis totum, ut jam supradictum est, castellum intus et exterius possideret incendium, me procul sedente inter intactas ab igne domos, ita tamen ut spectare possem illud triste spectaculum, scilicet undantia cacumina flammarum, stetit in editiore tecto qui diceret ardere ipsam C sancti Urbani Basilicam, videlicet sitam ante valvas monasterii parochianam ecclesiam. Actum putavi, et de liberatione ipsius monasterii pene desperavi, nisi quod in memetipso canebat spiritus meus : In ira misericordiæ memor eris (*Habac. III*). Deinde post moram non modicam cœpit illud quoque intra memetipsum canere interior homo : *Benedico te, Pater Domini mei Jesu Christi, quia per Filium tuum ignis extinctus est a latere meo*. Et ita factum erat. Venerunt quippe continuo, qui dicerent decidisse incendium, salvumque et incolume reliquisse cum claustro monasterium, tantum autem collaterales domos sive officinas omnes cum areis in favillam et cineres esse redactas. Quis hoc sperare poterat? Quis nisi Deus hoc facere potuisset, cujus D auxilium multitudo populi utriusque sexus, ex ulteriore Rheni litore prospectans, suppliciter et devotissime inclamabat? Viderunt enim plerique illorum, et hoc publice fatentur quia viderunt virum speciosissimum super monasterii culmen lævo latere sive cubitu innixum, et sublevatum manu dextera impetum ignis abigentem, qui jam turrin campanariam introrsum corripuerat. Audito hoc bono nuntio revertebar post noctem tristem, die reddito, et ecce parochianus sacerdos Ecclesiæ supra memoratæ, nomine Stephanus, divulgabat, mihi maxime denarrare properans dulce et jucundum miraculum, signum valde bonum, magnumque et evidens vigilantis circa nos divinæ propitiationis judicium.

CAPUT V.

Pyxidem ligneam, et in ea corpus Domini cum habuerat secus altare de more repositum, in fenestra sive absida introrsus in muro tegulis ligneis compacta, cum ostiolo et sera. Erant autem cum jam dicta pyxide et alia vascula ad sacrum ministerium pertinentia, videlicet alia pyxis hostias continens, non consecratas, ampulla quoque vinaria et ipsa stagna, et vasculum thuris, et candelæ, et aliquid lini, quorum meminisse nos exigit **227** causa tanti miraculi. Denique in illa fortitudine vehementis incendii, cum non solum ipsa basilica, verum etiam totum castelli spatium quasi unus esset caminus multo major quam ille Babylonius ignis, cujus flamma diffusa est supra fornacem quadraginta novem cubitis (*Dan. III*), cum fragmenta quoque trabium ardentium decidentia, signa quoque metallica, miro modo ardendo sponte concrepantia, et concrepando ardentia, de altitudine ardentis campanariæ turris excidissent, non solum fracta, verum etiam pene liquefacta, et taliter prolapsa omni materia coangustatum intra muros basilicæ amplius sæviret incendium, arsit simul et ipsa absida cum omnibus supradictis, quæ intus erant reposita, nimirum leviter et cito pro magnitudine incendium sicut stipula vel quasi exiguum feni; sola autem pyxis illa cum corpore Dominico incolumis et intacta permansit. Mox ergo ubi sacerdos jam dictus accessum habere potuit, dolens, ut fatebatur, quia cum turbaretur instante incendio, et aliqua exportaret vel exportari faceret, oblitus fuerat tollere corpus Dominicum, amovit quantocius congeriem lignorum favillarumque ardentium, et introspectans, reperit hoc insigne miraculum. Protinus excipiens et cunctis videntibus, qui aderant, illud fidei nostræ sacramentum demonstrans atque divulgans, venit ad me gaudens, et suam oblitus negligentiam propter abundantiam lætitiæ, licet non sine tristitiæ nebula, damno quod acciderat. Nox enim quædam adhuc toto die illo erat in cordibus nostris, et quasi gravi somno pressi mentis nostræ oculi nondum valebant prospicere ortum solis, id est claritatem divinæ præsentis fulgentem circa nos, sive in medio nostrum tribus miraculis, isto pergrandi, et cæteris duobus quæ supra narravi. Sequens erat dies Dominica, et ego circa horam fere tertiam perrexī, et multis sequentibus vel præsentibus locum intuitus sum, et opus virtutis consideravi admiratione dignum; cum quo et illud accedebat ad gaudium, quod altare considerabamus inviolatum, cum cohærentes altari lapides magni, qui coram strati jacebant, fracti et in frusta divisi essent magnis molibus fragmentorum, id est trabium ab incendio fractarum, et ardendo cadentium.

CAPUT VI.

Laudare ergo Deum debuimus, et apertis magnitudinem virtutum ejus declamare vocibus. Sed nunquid digne laudare sufficimus? Sunt enim hæc tua, Christe, miracula, non dissimilis gloriæ illi, qua

A glorificatus es tu, cum tribus pueris tuis in medio Babylonis fornacis pronuntiante rege Nabuchodonosor: *Ecce ego video viros quatuor solutos, et ambulantes in medio ignis, et nihil in eis corruptionis est, et species quarti similis est Filio Dei (Dan. III)*. Vere, inquam, gloriæ illi est gloria ista non longe dissimilis. Denique quod fuit illic tam magnus ille caminus ignis fortiter succensus imperio regis illius, qui typum gerebat diaboli, hoc fuit nocte illa totum castellum istud in unum ignem conflatum, et quasi unus caminus effectum, ut supra diximus, areis sive horreis nostris, et cæterorum quæ novis messibus plena erant, flammis ædificiorum in immensum augmentibus, cum undique circumvallatum, et altitudine flammarum coopertum non læderetur monasterium, nonne pueri tui, Domine, scilicet fratres omnes, et multi qui intus confugerant pauperes in medio ignis ambulabant? Tu enim, Fili Dei, prompta gratia ex eis ambulasti, et hujusce dignationis tuæ tria testimonia dedisti signa hæc, quorum duo viderunt, qui videre voluerunt, vel ad videndum accesserunt, scilicet corpus tuum cum vasculo, in quo erat repositum, et corporale incommutatum, sicut sarabella puerorum illorum commutata sive adusta non fuerunt. Tertium quod fuit species viri super monasterium incumbens, non omnes, qui aderant vel prospiciebant, viderunt, sed tam multi credibiles et auditu digni se vidisse fatebantur, ut non credere illis aut saltem dubitare nefas putemus. Alias autem, quid de visu hominum quærimus? C Tanto incendio nihil resistere aut superesse potuisset, nisi actu præsens adfuisset tua potentia, Deus. Perinde te laudavimus et laudamus et adhuc laudationem tuam loquetur os nostrum, et sancto nomini tuo benedicemus. Populus quoque, ubi corpus Domini procedentes circumtulimus, (erat enim, ut supra dixi, Dominicus dies, quo in eorum Dominicæ resurrectionis solemni more processio agitur) claro conjubilavit concentu, sacerdote supra memorato reatum suum confitente cum fletu coram omnibus, eo quod cum cætera, quæ potuit, incendio præriperet, istud unicum redemptionis et salutis nostræ sacramentum tollere fuisset oblitus. Ego una vobiscum, fratres charissimi, supra dictum corporale et pyxidem illam pro summis reliquiis transferre ad majus altare, et hoc monostichon superscribere dignum duxi:

Hoc corpus Domini flammis in pyxide vicit.

CAPUT VII.

Quis tandem locus alicui relinquitur, dilectissimi, ut dicat vel suspicetur casu aut fortuito, et non judicio seu per providentiam Dei contigisse malum illud tanti incendii? Fuerunt enim et sunt homines plerique ineruditi, putantes cuncta quæ sub sole fiunt casu agitari, et nequaquam regi mundum providentia Dei, maxime eo quod sæpe prospera injustis, et adversa plerumque eveniunt justis, et de hoc murmurant in cordibus suis. Contra eos, qui ejusmodi sunt, Hieremias propheta lamentando lo-

quitur : *Quis est iste, qui dixit ut fieret, Domino non jubente? Ex ore Altissimi non egredientur, nec mala nec bona.* Quid murmuravit homo vivens vir pro peccatis suis? (*Thren. III.*) Infidelis namque animi est hoc dicere quod ex ore Altissimi non egrediantur mala nec bona, id est, nec adversa nec prospera, exempli gratia, ut incendio Babylonico concremaretur Hierusalem, quod tunc evenerat, quando lamentans hæc loquebatur Hieremias, et rursum post annos septuaginta solveretur ejusdem populi captivitas. Infidelis, inquam, et murmurosi est animi dicere vel suspicari quod nihil horum jubente Domino factum sit, sed casu cuncta evenerint, cum et alius propheta dixerit : *Si erit malum in civitate quod Dominus non fecerit?* (*Amos. III.*) Ejusmodi infidelitas, dilectissimi, nobis cavenda est. Audiamus potius quid ibidem in Hieremia continuo sequitur : *Scrutemur vias nostras et quæramus et revertamur ad Dominum. Levemus corda nostra cum manibus ad Deum in cælos* (*Thren. III.*). Si enim veraciter vias nostras scrutati fuerimus, et scienter dixerimus quod sæpe dicimus : *Peccavimus, injuste egimus, iniquitatem fecimus* (*Baruch. II.*), inveniemus nos minora recepisse, quam meremur, quia baculo quidem judicii percuti merebamur, sed misericordia superexaltante judicium paternæ virga disciplinæ parumper tacti sumus.

228 CAPUT VIII.

Causam nunc dicere libet, cur turres hujus castelli odiosas nobis mira velocitate victrix flamma comprehendit, hoc enim pollicitus sum, subjungendo (*Supr. Cap. II*) : *Causam post hæc dicam, cur turres jam dictas odiosas nobis fuisse, vel esse dixerim.* Attendite ergo, charissimi, quam justo dolore super eas doluerim, quam perfecto odio non lapides sive parietes, sed injustitiam, quæ in illis habitat, ego oderim. Debuerat enim totum castelli hujus spatium esse legale sanctum, quia sic in lege Domini scriptum est : *Quidquid semel fuerit consecratum, sanctum sanctorum erit Domino, et possessio consecrata ad jus pertinet sacerdotum* (*Levit. XXVII.*). Quis autem nesciat castelli hujus possessionem Deo, et Domino nostro Jesu Christo sanctæque genitrici ejus perpetuæ virgini Mariæ fuisse consecratam? Narrat enim liber Vitæ vel Actuum Patris nostri beati Heriberti, quia, cum cœnobium construere optaret in honorem Domini, et jam dictæ matris ejus beatæ Mariæ semper virginis secundum votum, cujus monitorem habuerat Otthonem imperatorem, simulque scire cuperet quo in loco fieri hoc placitum esset eidem sanctæ Dei genitrici, apparens ipsa per visum dixit ei : *Surge, et Tuitiense castrum petens, locum in eodem mundari præcipe, ibique monasterium Deo mihi et omnibus sanctis constitue, ut ubi quondam habitavit peccatum, et cultus dæmo-*

num, ibi justitia regnet, et memoria sanctorum (29). Erat autem tunc in eodem castro curtis pertinens ad servitium episcopi. Porro de constructione castri diversa opinio est, aliis opinantibus fuisse opus Julii Cæsaris, aliis asserentibus quod tempore, quo imperator Constantius et filius ejus Constantinus expeditionem in Galliis habuerunt, constructum fuerit ab eodem Constantino, devictis Francis. Hanc opinionem firmiorem esse asserit titulus, non multos ante annos inventus, in tabula lapidea inter fragmenta murorum, et ipsa in partes divisa, ita tamen ut partes ipsæ ad invicem conjungi possent, quæ hujusmodi erat : *Constantinus, pius Romanorum imper. Augustus, devictis Francis, castrum Dicensium in terris eorum fieri jussit. Milites turrim cum interturrio fecerunt. Hæc duodeviginti vota fecerunt* (30). Et quidem nota est historia, quod Constantinus Francos et Alemannos magnifice devicerit, et reges eorum bestiis objecerit. Sed, quia Julii Cæsaris res gestæ in Galliis famosiores habentur, inde hæc opinio magis vulgata est, licet nullis fulta scriptorum monumentis, quod ille hujus quoque castri conditor exstiterit. Mansit autem idem castellum pulchritudine et fortitudine præcipuum, usque ad imperatorem Otthonem primum. Hujus germanus Bruno Coloniensis Ecclesiæ archiepiscopus, a beato Severino vicesimus quartus, simul cum tanta nobilitate, morum quoque probitate, et insigni pietate præclarus fregit illud, fratris sui jam dicti imperatoris iram, quæ futura erat, non veritus, quæ adeo vehemens fuisse fertur, ut eum ad reædificandum compelleret nimis invitum, nisi idem imperator cita fuisset morte præventus. Sextus ab illo videlicet, Brunone beatæ memoriæ archiepiscopo, sanctus Heribertus, taliter, ut supra dictum est, Domino consecravit idem oppidum, imo ruinosi, ut ita dicam, fragmenta oppidi, construendo in medio ejus cœnobium Deo, in honorem Dominæ nostræ sanctæ Mariæ perpetuæ virginis, totumque ad hoc opus locum sic emundavit ut nullam sæcularium habitationem in ea relinqueret, dans illis quos inde excedere jussit, foris habitacula muro extrinsecus contigua, sicut hodie noverunt, et testantur quam plurimi et maxime ipsorum posteri tenentes easdem domos beneficiales, ad hujus Ecclesiæ jus dominationemque respicientes.

CAPUT IX.

Debuerat igitur, juxta sacræ legis edictum, supra memoratum, sanctum esse Domino totum castelli hujus spatium, id est nullam pati communium sive sæcularium rerum contaminationem, qualem vidimus et audivimus in plerisque locis magnum sæpius attulisse offendiculum, sive scandalum fratribus Deo sacratis, et propositam debentibus religionis monasticæ puritatem. Fere usque ad nostra tempora

domitisque Francis, in eorum terris castrum Dicensium sub præsentia principis sui fecerunt, devoto numini majestatique : duodeviginti hæc vota fecerunt.

(29) Vid. infra, in Vita S. Heriberti, cap. 13.

(30) Eadem dominus Surius ex antiquo quodam libroni mihi communicavit hoc modo : *Virtute D. Constantini Maximi Pii felicissimi, invicti Augusti, suppressis*

perseverat, sicut scitis, huic monasterio vestigium A aliquod juris antiqui, ita ut claves hujus castelli nullo contradicente haberet prior sive præpositus monasterii et clausæ tota nocte non aperirentur portæ usque ad diem hora competenti. Nunc autem longa prædecessorum nostrorum negligentia, dum sæcularibus sese nimis accommodant, tantam abut licentiam, ut illud propheticum dicere nobis conveniat, præsertim quibus optabilis est et grata religio, quique bono zelo zelamur pro Domino : *Hæreditas nostra versa est ad alienos, domus nostræ ad extraneos (Thren. v).* Castellum quippe occupaverunt, et non tantum turres et interturria sibi ad inhabitandum reparaverunt homines, honesti quidem secundum sæculum, verum etiam subterturria, quæ dicunt cellaria, quasi specus cæcos et angulos B pene occultos talibus personis locaverunt, qualium vita dubia est, conditio ignota, fama obscura, ita ut gravibus in circuitu nostro personis tale sit de habitaculis istis iudicium, et sic de illis judicent tanquam de quibusdam officinis immunditiarum, et idcirco dicerent : *Non dubitent juste hoc accidisse incendium, non solum intus his qui fecerunt, verum etiam foris illis qui facientibus consenserunt; meque reclamantem aut litigio depresserunt, aut silentio destituerunt.* Plane etsi aliæ fuerunt causæ incendii, dicere non dubitem quin causa ista maxima fuerit, et iudicio Domini actum sit. Videram quippe in somnis, antequam fieret, et nonnullis vestrum aliquoties cum admiratione retuleram pavorem hujusmodi. Aderat atque instabat expectantibus nobis C quasi dies iudicii, cum videremur consistere quasi in orientali parte monasterii cujusdam versi ad occidentalem plagam. Interea signa de turri pendentia fragore horrissono concrepuerunt, et hoc videbatur quasi adventantis Iudicis prænuntium. Et nullam quidem personam in eodem visu aspeximus, sed repente ab aquilone per patentes fenestras ignis horribilis crepitans, et in partes plurimas seintillans, insiluit, et ante facies nostras disiectus cecidit, nos tamen, id est me et eos qui simul stare videbantur, nequaquam attigit, nisi quod in visu illo immensa erat magnitudo sævi horroris. Sed nunquid argumentis sive conjecturis egemus, ut sciamus vel credamus quod non casu, sed iudicio corripientis Domini factum sit istud, præsertim cum dicat Apostolus : *Dum judicamur, autem a Domino corripimur, ut non cum hoc mundo damnemur? (I Cor. xi.)* O ergo utinam, vel sic correpti iudicio præsentis, iudicio modico et tolerabili, sententiam timeant atque effugiant futuri universalis iudicii hi qui, sacratum Deo locum invadere præsumentes, vota beatorum pontificum supradictorum, quantum in ipsis fuit, perfregerunt, ne dicam irrita fecerunt, quia videlicet irrita fieri **229** non potest devotio sanctorum, qui superædificati super fundamentum apostolorum (*Ephes. ii*), nequaquam dignum arbitrati sunt superædificare super fundamentum paganorum seu quorumlibet hominum mortuorum.

CAPUT X.

Mirum, unde mortalium animis tanta cupiditas terrenæ altitudinis, sive munitionis terrenum fundamentum habentis, cum sint brevis vitæ, multoque angustioris quam fuit vita priscorum hominum, quorum primus, Cain, civitatem ædificavit (*Gen. iv*). Et quid dicam? Fuitne unquam aliquis ex omni numero sanctorum, sive laudabilium virorum, qui civitatem terrenam, sive castellum terreni fundamenti ædificaverit, teste Scriptura, quales laudare proponens vir sapiens, scilicet, Jesus filius Syrach: *Laudemus, ait, viros gloriosos et parentes nostros in generatione sua? (Eccli. xlv.)* Quinimo ut claro signaretur testimonio, terrenas munitiones, qualium primus, ut jam dictum est, auctor exstitit Cain, nunquam Deo fuisse complacitas, primo omnium civitatum, quam transito Jordane filii Israel obtinuerunt, qui utique filii erant peregrinorum, scilicet sanctorum patriarcharum, qui manentem civitatem hic habere noluerunt, sed futuram inquisierunt (*Hebr. xiii*), funditus corruit, nutu vel iudicio Dei, nullis impaeta machinis, sed solum sacris personantibus tubis Josue prosequente, in quo erat Spiritus Domini, atque dicente : *Maledictus vir coram Domino, qui suscitaverit et ædificaverit Hiericho. In primogenito suo fundamenta illius jaciat, et in novissimo liberorum ponat portas ejus (Josue vi).* Quod et factum est: Nam in diebus Achab regis Israel, ait Scriptura, ædificavit Achiel de Bethel Hiericho. In Abiram primitivo suo fundavit eam; et in Segub novissimo posuit portas ejus, juxta verbum quod locutus fuerat Dominus in manu Josue filii Nun (*III Reg. xvi*). Tale iudicium civitas subiit, quæ populo Dei, sive arcæ Domini Jordanem transeunti prima obstitit. Nunquid vero cæteræ civitates Chananæorum melioris erant meriti, ut non et ipsæ similiter ruerent ad ingressum ejusdem populi Dei? Non utique sed tempus nondum erat, et in una civitate terrena quid cætera quoque gentium molimina mererentur, significatum esse sufficiebat.

CAPUT XI.

Fratres mei, secundum Scripturam dicentem : *Et sola vexatio dabit intellectum auditui (Isa. xxviii),* fere mihi contigit. Vexatio namque, quam vidistis me perpeti, quam audistis in dolore vocis quasi parturientis toto anno, imo et fere toto biennio priusquam inundaret hoc flagellum incendii, dedit intellectum auditui. Occasio enim mihi fuit, quatenus melius intelligerem id, quod verum est conditores civitatum terrenarum male in Scripturis sanctis, et ante et post diluvium denotari tanquam architectos sive municipes adversæ civitatis, quæ contraria est civitati Dei viventis, Hierusalem coelestis, videlicet, ante diluvium dicendo : *Et ædificavit Cain civitatem, quam vocavit ex nomine filii sui Enoch (Gen. iv).* Et post diluvium dicendo : *Nemroth cepit esse potens in terra; fuit autem principium regni ejus Babylon. De terra illa egressus est Assur, et ædificavit civitatem Niniven et plateas civitatis (Gen. x),* et ob

eiusmodi potentias hunc mundum dictum esse a Domino atrium fortis armati (*Luc. xi*). Eadem namque potentia, qua ille Nemroth *cœpit esse potens in terra*, et propter quam dictus est in proverbio: *Robustus venator coram Domino*, cœperunt et jussa sunt idola pro Deo coli, quasi ob decorem, munimen civitatis, maximeque ab initio pro memoria magnifici eorum nominis, quemadmodum Scriptura libri Sapientiæ dicit: *Acerbo, inquit, luctu dolens pater cito sibi rapti filii fecit imaginem, et illum, qui tunc quasi homo mortuus fuerat, nunc tanquam Deum colere cœpit, et constituit inter servos suos sacra et sacrificia* (*Sap. xiv*). Deinde interveniente tempore, convalescente iniqua consuetudine, hic error tanquam lex custoditus est, et tyrannorum imperio colebantur signa. Nimirum ea causa fuit, per quam mundus iste talis effectus est ut merito diceretur atrium fortis armati, dum is, qui in mundo nihil jure habere debuit, diabolus, per idolatriam in patrocinium tyrannidis ascitus est ab amatoribus mundi, qui in mundo properabant tyrannizari, qualium primus supra dictus Nemroth exstitit, secundum nomen suum, tyrannus. Nemroth quippe *tyrannus*, vel *profugus*, sive *transgressor* interpretatur. Sciendum vero quia cum dicitur, atrium fortis armati, domus quoque ejusdem cum atrio debet subintelligi. Atrium quippe dictum amplissimæ domus primus ingressus, ubi sibi arbitri habitantes propter expellendum frigus focos facere noscebantur, et ab atrii fumi nebulosissimo globo, appellata atria quasi atra tradit antiquitas. Et quæ est domus illius nisi infernus? Ergo civitates terreni fundamenti, qualium in maximis vel notissimis tyrannizavit rex Nemroth, et semetipsum direxerit Assur, dum idola prostituunt, et nebulosissimum glomerant fumum sacrificiorum, recte dicuntur, et sunt atria teterrima domus nimis amplæ, scilicet inferni, cum sint atria sive unum atrium fortis armati; scilicet diaboli. Verumtamen in atriis domus Domini (*Psal. cxxxiii*), in quibus stamus vel stare debemus, hæc etymologia pene deficit, quia non est in eis ater fumus, nisi velis rationabiliter attendere, quia pœnitentium luctus lacrymosus quidem est fumus, veram pariturus lucem, sicut contra fumus cæcitatæ et ignorantie, qui est in illo tali atrio jam dicti fortis armati, parit gehennæ ignem inextinguibilem.

CAPUT XII.

Cum hæc ita sint, nonne magis ac magis elucescit causa peregrinorum, sanctorum Abraham, Isaac, et Jacob, cæterorumque qui civitates sive castella non ædificaverunt, imo de civitatibus ædificatis egressi in casulis habitaverunt, *confitentes quia peregrini et hospites sunt super terram? Expectabant enim fundamenta habentem civitatem*, ait Apostolus, *cujus artifex et conditor est Deus* (*Hebr. xi*). Civitates, inquam, et castella non ædificaverunt, imo quod contrarium est civitatibus et castellis, hoc ædificaverunt, scilicet altare Domino; quod tertio primus vel notissimus peregrinorum fecisse legitur Abraham.

Primo ubi ingredienti terram Chanaam apparuit illi Deus et dixit: *Semini tuo dabo terram hanc* (*Gen. xii*). Secundo, ubi transgrediens, vel progrediens terram tetendit tabernaculum inter Bethel et Hai (*Gen. xiii*). Tertio, ubi filium suum unigenitum jussus offerre in holocaustum, laudabiliter paruit (*Gen. xxii*). Ergo causa peregrinationum in hoc sæculo filiorum Dei ista fuit, et est, et esse debet usque ad consummationem sæculi, quia esse debent adjutores Dei, adjutores in ædificatione Dei, ad ejiciendum fortem armatum de atrio suo, quem vicit Filius Dei. Quomodo ad **230** ejiciendum fortem armatum illum? Nimirum invadendo in primis et destruendo cunctas munitiones falsitatis, sive machinamenta fanatici erroris constantissima prædicatione veritatis; et deinde eradendo, quoad possibile est, sive obscurando celso titulos superbiorum hujus sæculi, de quibus in psalmo scriptum est: *Tabernacula eorum in progenie et progenie; vocaverunt nomina sua in terris suis* (*Psal. xlviii*), exempli gratia, ut ibi congesta fuerat celsa tumba Romuli, illic aula superemineat Petri apostoli; et ubi discors frater Remus, ab eodem fratre Romulo pene parili tumba premitur, illic consocius Petri. Paulus, crucis Christi signifer in domo sua ad honorem sui Regis, ejusdem Christi, principetur. Ad talium taliterque ædificantium peregrinorum sortem pertinere non dubium est piam beatorum pontificum intentionem Brunonis atque Heriberti, supra memoratorum, qui nescio quem nebulonem illius fortis armati satellitem, quales multos habet, de isto atrio sive particula atrii ejus foras ejecerunt, alter castellum confringendo, alter monasterium hoc ad honorem fortioris qui illum fortem vicit, ædificando. Quid amplius habet homo civis cœli, et peregrinus super terram secundum professionem suam, nisi ut ædificet, quoad potest, super fundamentum Patrum sanctorum, qualium Abraham, Isaac et Jacob, principes, sive notissimi exstiterunt, qui nullam civitatem terrenam ædificaverunt, sed supernam sive cœlestem inquisierunt? Forte dicis quia David cœpit arcem Sion, et hæc est, ait Scriptura, *civitas David* (*II Reg. v*). Et de Ezechia scriptum est in laude patrum quia *ipse munivit civitatem suam, et induxit per medium ejus aquam* (*Eccli. xlviii*). Ad hæc responsio facilis patet quia longe aliud est capere vel munire quam fundare vel ædificare civitatem. Unde notandum quia ducibus Moyse et Josue datum vel permissum est civitates muratas capere, et in eis habitare, nusquam autem jussum fuit ædificare, imo unam præ omnibus scilicet Hiericho, sicut superius memoratum est, voluit Deus virtutis suæ miraculo dejicere, ut hoc signo nobis innueret quia voluntas ejus non fuit, nec est in hujusmodi structuris, quas mortalium præsumptio adinvenit, sicut et ante legem alio miraculo demonstravit in turri Babel, ubi linguarum confudit (*Gen. xi*). Præterea sciendum quia munitio, qua Ezechias civitatem suam munivit, ut merito in laudibus patrum debeamus eam venerari,

spiritualiter debet intelligi, quia videlicet illa mun-
 nitio fortissima fuit oratio, et aqua quam duxit per
 medium civitatis, illa fuit misericordia, quæ taliter
 de cœlo manavit ut una nocte interficeret angelus
 Domini centum octoginta quinque millia virorum de
 exercitu Sennacherib (*IV Reg. xix*). David quoque
 capiendæ arcem Sion, et ejiciendæ cæcos et claudos,
 odientes animam David, locum ibi facere intende-
 bat nomini Domini (*II Reg. v*), quod et fecit intro-
 ducendo illuc arcam fœderis Domini, et insistendo
 ad ædificandam inibi domum orationis quam per
 filium suum Salomoneum Deus perfici voluit. Unde
 et gratulabundus cecinit : *Et repulit tabernaculum*
Joseph et tribum Ephraim non elegit, sed elegit tribum
Juda montem Sion quem dilexit (Psal. lxxvii), et
 cætera de quibus sermo copiosior sese offerret, nisi
 quia brevitati studendum et fastidium vitandum est.

CAPUT XIII.

Qua tandem voce, qualibus verbis exprimere
 potero magnitudinem vexationis, quæ, ut supra jam
 dixi, hunc intellectum dedit et adauxit auditui?
 Vehementer quippe vexatus sum, et, ut hoc breviter
 dicam, pene mihi contigit oculum meum dextrum
 eruere, et projicere a me, pene accidit dextram
 manum meam et pedem abscindere, et projicere a
 me. Scandalizabat enim me ita ut pene ab isto rece-
 dere loco deliberassem, dum turrim reædificare,
 domumque firmam exstruere inchoaret tanta loci
 importunitate, tanta claustrî hujus infelicitate, quan-
 tam nulla unquam anima religiosa tolerare aut
 saltem videre posset patienter, si res ad effectum
 perducta fuisset. Turris quippe est angularis, id est
 in angulo stans, qui duos venientes e diverso parietes
 claustrî conjungit. Mirum! quod ille meus dexter
 oculus, dum ejusmodi opus iniret, non videbat aut
 videre nolebat initium fore destructionis idipsum
 opus nostræ professioni, quam tamen venerari et pro-
 movere solitus fuerat. Etenim quid aliud sperari po-
 terat? Spiritualis namque propositi viris aut feminis
 silentium solitudinis libertas vel securitas et quædam
 munitio est, et contra strepitus ejusmodi quasi capti-
 vitas est. Hinc est ille titulus psalmi septuagesimi :
*Psalmus David filiorum Jonadab, et priorum captivo-
 rum*. Est enim hic sensus ejusdem tituli secundum
 litterale negotium, quia Jonadab sacerdos filiis suis
 a vino abstinere, et in tabernaculis habitare præ-
 cepit (*Jer. xxxv*). Instante autem Babylonica incur-
 sione, propositum excedere compulsi sunt, et de
 tabernaculis avulsi civitatem introierunt; unde et
 priores captivi recte dicti sunt. Hoc namque modo
 dum civitatis obsessæ mœnibus includuntur, ipsi
 prius captivati sunt, quam cæteri homines ejusdem
 terræ capta civitate in Babyloniam ducerentur, quæ
 fuit captivitas eorum. Secundum spiritualem intelle-
 ctum nos quoque captivi efficimur, quando ejusmodi
 munionibus, quæ juris nostri non sunt, vel qualibus
 modum vivendi imponere non possumus, tali, ut jam
 dictum est, importunitate concludimur. Sicut ille
 Jonadab, quod nomen interpretatur spontaneus

A Domini, filiis suis utique sacerdotibus ipse sacerdos
 in tabernaculis habitare præcepit ita Dominus Jesus
 Christus sacerdos æternus spontanea charitate nobis
 factus, sacerdotes suos civitatibus et castellis nequa-
 quam delectari vult, et maxime nos, quorum et
 sacerdotium proposito, et propositum ornatur sacer-
 dotio, id est qui et monachicam vitam profiteamur,
 et sacri altaris ministerio fungimur. Sed quid opus
 est subtilioribus argumentis? Ipse oculus meus scit,
 et vos fratres mei, scitis quia sicut pisciculis aqua,
 sic nostræ professionis hominibus congruit et opta-
 bilis est mansio quieta. Si quis vestrum forte tunc
 aliter sapiebat, is profecto nec dum mentis oculo
 totum terreni sensus pulverem absterserat.

CAPUT XIV.

B Pene igitur tunc, ut supra dixi, et luscus, et
 mancus, et claudus effectus sum propter ejusmodi
 scandalum, nisi quia pepercit mihi oculus ille, et
 manus illa continuit se, et pes in velocitate operis
 cursu, quo cœperat, desiit currere, non tamen absque
 offensione, non sine invectione, non absque suæ
 puritatis turbatione. Nam maluit quidem ratione
 vinci de opere cessando, quam usquequaque scan-
 dalizare me perseverantem operando, sed non simul
 existimare voluit, quod sic simpliciter scandalizatus
 essem, tanquam unus de pusillis, de quibus Dominus
 dicit : *Videte ne contemnatis unum de pusillis istis. Dico*
enim 231 vobis quia angeli eorum in cœlis semper
vident faciem Patris mei, qui in cœlis est (Matth. xviii).
 Quæ ergo vel qualia perinde perpessus fuerim, poteram
 præsentibus inserere scriptis, nisi quia res macræ sive
 exiles non facile conquisitis decorantur verbis, et ut
 quidam sapientium sive eloquentium sæcularium,
 mandare quemquam litteris cogitationes suas, qui
 eas nec disponere nec illustrare possit, nec delecta-
 tione aliqua allicere lectorem, hominis est intempe-
 ranter abutentis et otio et litteris. Hoc interim ve-
 raciter dicere possum, quia non parvo experimento
 didici compati illi, cui Spiritus sanctus in psalmo
 dicit : *In tribulatione invocasti me, et liberavi te,*
exaudi te in abscondito tempestatis, probavi te apud
aquam contradictionis (Psal. lxxx). Ipse est Joseph,
 cujus calamitatis, tam brevis quam mirabile, præco-
 nium præcedens versiculus taliter edixit : *Linguam*
quam non noverat, audivit (ibid.). Secundum histo-
 riam recapitulatio est sive parenthesis, id est inter-
 positio. Non enim quando exivit tribus Joseph de
 terra Ægypti, sed quando intravit ipse adolescens
 Joseph, et servivit in terra Ægypti, tunc linguam
 quam non noverat audivit, et manus ejus in cophino
 servierunt, donec divertit Deus ab oneribus dorsum
 ejus (*ibid.*). Sermo ergo vel sensus integer hic est :
 Cum Joseph, id est tribus Joseph, sive omnis Israel,
 exiret de terra Ægypti, ubi servierant filii Israel
 propter peccatum, quia vendiderant Joseph fratres
 sui, ubi primus ipse serviens linguam, quam non
 noverat, audivit, propter quod juste retributum est
 illis, ut servirent etiam ipsi; cum, inquam, exiret
 Joseph, id est Israel referens ossa Joseph, de terra

Ægypti, testimonium hoc posuit in eo Dens adjutor noster, Deus Jacob : *In tribulatione invocasti me et liberavi te, exaudivi te in abscondito tempestatis*, etc., usque ad finem psalmi. Quorsum istud? Eo nimirum, ut ex meipso mihi compertum esse fatear, non parvam fuisse calamitatis ejus partem hoc ipsum quod in serviendo, et dorso onera ferendo linguam quam non noverat audivit, diu tribulatus antequam assuevisset commercia linguæ illorum, quibus famulabatur. Præterea cum habitaret in domo domini sui, qui optime noverat Dominum esse cum eo, et omnia quæ gerebat ab eo dirigi in manus illius, a quo et præpositus gubernabat sibi creditam domum (Gen. xxxix), nunquid facile vel absque labore invidiam virtute superabat? Putasne quod nullus nequam ibi fuerit oculus, qui gravaretur, eo quod inquilinus imo et servus emptitius tanta domini sui gratia præferretur super omnes domesticos ejus, et super omnem rem familiarem ejus? Vere sapiens quidam dicit : *Qui non est tentatus, quid scit?* (Eccli. xxxiv.) Tentationamque similis eum qui tentatur de similibus quamvis longe majoribus instruit, et me, fateor, instruxit, ut melius intelligerem tribulationem, in qua ille Dominum invocavit, sive absconditum tempestatis, in quo illum Dominus exaudivit. Denique et ego, cum per occasionem scandali supradicti solito majores increvissent mihi fluctus tentationis, tanta in tribulatione fui, tantam in abscondito, id est in mente, tempestatem pertuli, ut pene victus deliberarem deponere pondus caræ hujus monasterii, multum immemor illius virtutis, et indiscretus ad memorandam constantiam illius victoris cujus nunc melius memini, quia quantacunque in tribulatione fuisset, quantacunque in abscondito tempestatem pertulisset, non ipse onera dorso abiecit, sed Deus, ait Scriptura, *dorsum ejus ab oneribus divertit*. Eo usque sustinuit laudabiliter, et exspectavit patienter, donec Deus diverteret. Turbatus erat interior sensus meus, et idcirco vim discretionis pene amiserat, ut tanti exempli, sive horum similium memoria foras excluderetur.

CAPUT XV.

Sed prævenit me pervigili custodia custos Israel qui non dormit neque dormitat (Psal. cxx), et corripuit correptione sensibili quidem, sed non effabili, scilicet nutu quodam, quem dum seuseris, non indiges ab homine doceri quod fortissimus sit, juxta illud dictum Mosi : *Fortissime Deus spirituum universæ carnis* (Num. xvi); et juxta illud Psalmistæ : *Qui respicit terram, facit eam tremere* (Psal. ciii). Quam velociter currit ille nutus ejus! Denique et hoc idem Psalmista loquitur : *Qui emittit eloquium suum terræ, velociter currit sermo ejus* (Psal. cxlvii). Etenim cum aliis modis quamplurimis et inenarrabilibus currat sermo ejus, isto quoque modo velociter currit, dum quempiam nutu sensibili percellit, ita ut inenarrabiliter homo totus interior simul et exterior intre-

A miscal, et concutiat in momento, in ictu oculi. Et hoc nimirum ad illud pertinere putes, quod dilecta in Canticis loquitur : *Dilectus meus misit manum per foramen, et venter meus intremuit ad tactum ejus* (Cant. v). Forte insipientiæ potest argui, quod secretum hoc in publicum scribendo produxi, cum de majoribus quidam symmistes Dei dicat : *Secretum meum mihi, secretum meum mihi* (Isa. xxiv), subjungens, *væ mihi!* (ibid.) Quare ergo sic insipiens factus sum, nisi quia necessitas nonnulla me coegit? Solent enim plerique hominum, quorum non est simplex oculus, nostris vel nostri similibus derogare laboribus, et reputare præsumptioni, vel vanæ gloriæ, quod scribimus, sanctarumque mysteria Scripturarum studiose tractamus, et propter hoc aliquem in Ecclesia Christi honorem sortimur cum Apostolus dicat : *Qui bene præsumunt presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo et doctrina* (I Tim. v). Ego autem testem hunc habeo in anima mea qui, ut supra memini, *emittit eloquium suum terræ et velociter currit sermo ejus*, sive qui *respicit terram et facit eam tremere*, quia scribendi facultatem sive ministerium susepi ab ipso munus vel gratiæ ejus infusione sensibili (31), et aliquoties eum vellem desistere cedens invidorum nonnullis dicentibus, sufficiunt nobis libri, vel aliquid simile huic, ille me percelluit, et nutu supra memorato, concussit trementem, quasi sub virga magistri.

CAPUT XVI.

C Quales igitur ex debito gratiarum actiones offeram illi? Nisi enim modo jam dicto me prævenisset, et intelligens cogitationes meas corripuisset tactu ejusmodi, quasi diceret : Quis tu, ut timeres ab homine mortali? Forsitan hodie non ille Joseph, cujus dorsum Dominus, ut supra memini, ab oneribus divertit, sed Esau quodammodo similis possem existimari, qui propter quamdam impatientiam contemnens, vel parvipendens primogenita sua : *En morior*, inquit, *quid mihi proderunt primogenita?* (Gen. xxiv.) Erant autem primogenita illa privilegia quædam, et maxime sacerdotii dignitas, cujus videlicet sacerdotii indumenta erant illæ vestes Esau valde bonæ, quas Rebecca, inquit Scriptura, *apud se domi habebat* (Gen. xxvii), de quibus clara est et nota scientia secundum mysticam intelligentiam. Quia dona Christi divisiones gratiarum Spiritus sancti significant, indulta nobis publice et **232** privatim : publice quidem, quia Judæis ablata, et gentili populo data sunt. Unde, et nos omnes gentes in psalmo dicimus, *plaudentes manibus, elegit nobis hæreditatem suam speciem Jacob quem dilexit* (Psal. xlvii) privatim vero, quia in qualibet domo Dei sæpe quivis corporalem sequens exercitationem, præteritur, et is qui exercet ad pietatem (I Tim. iv) copiosius ornatur, gratia Spiritus sancti, quam Rebecca in illo facto significavit, dividente singulis prout vult (I Cor. xii). Nimirum talium vestium sive ornamentorum non extrema portio est pastoralis cura, et sapientiæ doctrinæ. Hinc Apostolus : *Et ipse*

(31) Idem ait Rupertus, initio lib. vii super Matthæum et lib. xii.

dedit quidem quosdam apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero evangelistas, alios autem pastores, et doctores ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi (Ephes. iv). Quisquis ergo nullam habens rationabilem causam semel susceptam parvipendens tanquam rem inutilem abiecit pastorem curam propter cujuslibet adversitatis seu difficultatis impietatem, hic profecto non longe dissimilis est illi Esau, qui, propter gulæ impatientiam projecit primogenita sua, et: *En morior*, inquit, *quid mihi proderunt primogenita*. Propterea quicumque sit ille, valde inordinatus est, ut postea, cum stultitiam suam recognoverit, rursus in statum pristinum resurgere, et honorem recipere contendat, nec omnino in hac re est audiendus secundum subsequens exemplum ejusdem Esau, cujus memor Apostolus: *Scitote enim*, inquit, *quoniam et postea cupiens hæreditare benedictionem, reprobatus est. Non enim invenit pœnitentiæ locum, quanquam cum lacrymis inquisisset eum (Hebr. xii)*. Verumtamen quamvis dicat, *non invenit pœnitentiæ locum*, non est desperandum cuilibet talium de salute, licet desperare cogatur de honoris recuperatione.

CAPUT XVII.

Confortatus itaque redii, velut qui melius jam intelligerem consilium Sapientiæ, dicentis: *Si spiritus potestatem habens ascenderit super te, locum tuum ne dimiseris (Sap. x)*. At ille spiritus potestatem habens, nimirum a Domino, qui potestatem dedit, ut tentaret sanctum Job, cujus memini in exordiis, quæ videlicet potestas est justa, voluntas autem ejus semper injusta, nunquid ascendere desiit? Imo pertinaciter ascendit, ita ut parum videretur valere nobis quod cessatum erat ab ædificatione supradictæ munitionis, quia nostrorum quidam amicorum abusi temporis opportunitate (sciebant enim offensionem sublimioris, cui anima nostra secundum Deum subdita esse debuit) licentiam acceperant, nobis ignorantibus, et ædificabant turres alias et domos intrinsecus, nobis quidem contradicentibus, sed obistere non valentibus. Totum tempus illud, totum annum illum ego memorans, quid de meipso censeam? Qualem me tempestas illa invenit? Qualem meipsum mihi ostendit? Nimirum nisi suggereret Paracletus inter cætera illud quoque, quod Salvator dicit nobis: *Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit, et sicut lucerna fulgoris illuminabit te (Luc. xi)*, hodie plus nimio timerem, quia in verbis forsitan modum excessi, et minime moderatus sum vehementiam doloris acerrimi. Summam scire vultis? Ego tantillus, tam magni ducis Josue partim exemplo uti non dubitavi, qui loquens in spiritu Dei dura imprecatus est illi qui reædificaret muros Hiericho, cujus supra memini (Jos. vi). Sed unde scire possim hoc pertinuisse ad exemplum illius, cujus tota imprecatio, quam justa, tam et mystica fuit? Idcirco cum exacerbatus dicerem: *Fiat illis secundum imprecationem Josue*, qui taliter ædificando pene obsident nos, et non sinunt quietos

A vivere. Lingua quidem satisfacit iræ non injustæ, sed mens non omnino privata est dilectione, quin intus adhuc viveret saltem uti solet inter obrutos cineres scintilla igniculi tenuiter ardoris sui vim aliquantulam retinere. Fuerit ergo ira illa mihi quasi festuca in oculo (Luc. vi). Nunquid vero raro contigit aut nobis tantum, vel similibus nostri accedit perpeti irruentem in oculum festucam ejusmodi, quam quispiam etiam malevolus reprehendere possit, trabem non considerans, quæ in oculo ipsius est (ibid.), propter hoc ipsum, quia malevolus vel invidus est? Imo vero persæpe contingit ut gravius offendantur hi qui suaviorem habent dilectionem Dei, et per exacerbationem longe diversi fiant vel appareant a semetipsis, propter quod et inspector teneri rimi cordis eorum Dominus dicit eis: *Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei (Zach. ii)*. Exempli gratia: Nonne Moses, sicut dicit Scriptura, *mitissimus erat omnium hominum, qui morabantur in terra? (Num. xii)*. Attamen exacerbari potuit, et oculus ejus turbatus est a furore propter duritiam cervicis subditi sibi populi, quod optime sentiens Psalmista dicit: *Et vexatus est Moyses propter eos, quia exacerbaverunt spiritum ejus, et distinxit in labiis suis (Psal. cv)*. Quomodo inquis? *Distinxit in labiis suis?* (ibid.) Videlicet loquendo alio modo quam solitus esset. Dixit enim: *Audite, rebelles et increduli. Num poterimus vobis aquam de hac petra ejicere? (Num. xx)*. Non ergo nos infirmi dum interdum turbamur, et nimio zelo accensi modum in verbis excedere videmur, non statim judicandi sumus propter festucam, velut illi, qui in oculo magnam gerunt trabem odii, quia forsitan non totum quod imprecamur evenire optamus, hoc solum intendentes, ut qualemcumque per occasionem liberemur ab importunis hominibus salva illorum vita vel anima, quamvis aliter imprecari videamur.

CAPUT XVIII.

Quid multa? Tandem post diutinam vexationem illud consilium animo incendit, quod unus amicorum beati Job dixit: recte quidem si personam prudenter considerasset cui dixit: *Voca ergo*, inquit, *si est qui respondeat, et ad aliquem sanctorum convertere (Job v)*. Mortua est enim uxor illius, cujus opus vel ædificium maxime nos contristabat, et per hanc, ut reor, occasionem mitius cœpit agere, quatenus mecum ejusmodi placitum iniret, ut domum quam ædificare cœperat subter turrim quam ut suam reædificaverat, nobis cederet, partim pro anima sua, partim accepta pecunia. Nam domus illa distribuendæ eleemosynæ videbatur accommodata, utpote secus introitum portæ castelli sita: Cogitavi ergo tandiu vexatus, ut ad aliquem sanctorum me converterem, videlicet construendo in honore illius oratorium super portam eandem, ita ut contiguam haberet prædictam domum hospitalem. Converti autem me ad beatum Laurentium, nimirum aliquem sanctorum, et ad hanc partem speciali gratia satis idoneum secundum finem suum. Finis enim ejus hic fuit, quod sanctorum pauperum

pedes lavit, et linteaminibus extersit, et de thesauris vel facultatibus Ecclesiæ, quas dispensandas suscepit, fideliter eis ministravit, mox gloriosum peracturus martyrii triumphum, unde et memoria ejus in benedictione est, cum istis venerabilibus antiquioris Scripturæ verbis: *Dispersit 233 dedit pauperibus, justitia ejus manet in sæculum sæculi* (*Psal. cxi*). Hunc ergo congruum ac fidelem ratus fore tutorem, jeci quantotius futuri oratorii fundamentum, et prout tempus permisit (instabat autem asperitas hiemis), structura fornicibus erecta usque ad æqualitatem portæ surrexit, quam, ut a nivibus, pluviisque hibernis protegeretur, protinus levi materia et stipula oportuit cooperiri. Ejusmodi tecturæ eventus, fratres mei, qualis exstitit? Cum enim supra dictum foris extra muros grassari cœpisset incendium, et hi, qui turres, ut supra jam dictum est, in unum jus transtulerant, ad easdem certatim convolarent, mobilem ferentem supellectilem ad altitudinem atque munitionem, ut sperabant, igni inaccessibilem sive impenetrabilem, repente advolantes scintillæ, et super stramen, quo tegebatur opus jam dictum, demissæ, in ingentem flammam eruperunt, quæ videlicet flamma multo efficacior, quam bellica quælibet machina turrim, quæ proxima stabat, per sublimes fenestras tenuesque rimas ingressa, et deinde in aliam tertiamque perneciter prosiliens, totum denique castellum, et quidquid in turribus lignum erat sibi in pabulum concessum, corripuens, horribile cunctis fecit spectaculum, ita ut totum hoc non solum circumdaret, verum etiam cooperiret monasterium.

CAPUT XIX.

Ad te igitur facta conversio nostra firmetur, o beate Laurenti, et tu sis, qui respondeas vocantibus nobis juxta præsagium memorandi aromatis, quo mihi osculum dare visus est in conspectu Domini Jesu Christi, Regis æterni, quasi jam venientis cum nubibus, ut videret eum omnis oculus, et cum eo sanctorum millia quos inter tu igneus, et quasi serenus ignis vultu pariter et vestitu rutilans apparebas. Qui cum venerit, nonne examinabitur mundus secundum similitudinem hujus incendii, quod enarravi, maxime quia de medio tantæ conflagrationis, de exæstuatione tam ingentis camini salvum et incolume Dominicum corpus emicuit? Aut nonquid huic rei, quæ nobis accidit tam magnum, quod futurum est judicium inepte assimilari dicimus? Minoribus utique rebus, auctore Domino, idem judicium sive regnum cœlorum assimilatur. Denique assimilatur triticeæ messioni (*Marc. iv*), assimilatur sægenæ sive retiaculo piscatoris (*Matth. xiii*), assimilatur modico fermento in tribus farinæ satis (*Luc. xii*), assimilatur etiam grano sinapis (*ibid.*). Quo istorum sive his similium minus exstitit hujusce judicium incendii, ut non debeamus per ejus similitudinem existimare nos esse commonitos de ira ventura, id est igne universalis judicii, præsertim ubi tam multipliciter operata est præsentia seu providentia judi-

cis ejusdem, qui tunc omnia simul judicabit. Etenim sicut illud magnum et extremum quatuor partibus agitabitur judicium; pars quippe una erit eorum qui judicabuntur et per judicium salvabuntur; et alia pars eorum qui judicabuntur et per judicium condemnabuntur (*Matth. xxv*): itemque pars una illorum qui non judicabuntur, sed cum Domino judicabunt (*Matth. xix*); et alia illorum qui non judicabuntur, sed sine lege peribunt, quia legem non acceperunt et sine lege peccaverunt (*Rom. ii*), ideoque jam judicati sunt, ita fere accidit et nunc. Mulier una hujus incendii flammis circumvallata et effugere non valens, miserabiliter concremata est. Nostræ autem res partim concrematæ sunt, et non ipsi nos, corpus autem et corporale Dominicum nihil ab incendio pertulit, turres autem, super quibus nobis erat molestia, quamvis nihil sentientes, horribili spectaculo combustæ sunt. In nobismetipsis ergo, quorum res aliqua perierunt, locus autem salvatus est nobiscum, similitudinem illorum non inutiliter advertimus, qui tunc judicabuntur, et per judicium salvabuntur, juxta illud Apostoli: *Si cujus opus arserit, detrimentum patietur, ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem* (*I Cor. iii*). Eheu! quam timui ne illud opus meum arderet, quod mihi in hac vita major consolatio est, scilicet opus librorum, quos elaboravi maximeque illorum, quorum adhuc extra locum istum exemplaria nusquam erant. Unum illorum erat opusculum quod nuperrime conscripseram de glorificatione Trinitatis et processione Spiritus sancti novem tomis, sive libellis et pro hoc fere ita sollicitus eram, sicut negotiator cæteris omnibus amissis, et de omnibus desperans, salutem unam quam forte nuper emerat reservare cuperet, margaritam. Porro in concrematione mulieris (quantum de illa desperandum non sit) nonnulla similitudo est eorum qui judicabuntur et per judicium condemnabuntur, id est damnationem, quam ista in corpore perpessa est, ipsi in corpore pariter et in anima perpetientur. In corpore atque corporali Dominico, quod nihil ab incendio pertulit, nonne aliqua similitudo est eorum qui non judicabuntur, sed cum Domino judicabunt? In turribus vero quæ nihil sentientes, combustæ sunt nonne aliqua similitudo est superbiorum, qui legem non habentes, ut supra dictum est, sine lege propter turritam superbiam suam peribunt? Potius enim hominum turribus, quam ipsi qualibuscunque Christianis hominibus similitudinem ascribimus damnationis illorum, qui sine lege peribunt, quia sine lege peccaverunt, et idcirco sine lege peribunt, præsertim quia talium opera fuisse traduntur hominum, qui sine lege peccaverunt, gentiles enim fuerunt.

CAPUT XX.

In quo tandem firmatam esse cupimus conversionem, qua convertimur ad te, o martyr beatissime? Non enim leviter accipimus, aut parvipendere debemus sententiam supra scriptam quamvis deprompta fuerit absque discretionem: *Voca ergo, si est,*

qui tibi respondeat, et ad aliquem sanctorum convertere. Deus ipse advocatus beati Job, in quem deprompta fuerat miro modo, et sententiam approbavit, et secundum ipsam sententiam beatum Job tanquam aliquem sanctorum honoravit, ut ad eum fieret conversio illius qui primus taliter in eum fuerat locutus, male sentiens de viro sancto, quod nisi esset impius, nequaquam contingere possit, ut tanto flagello percuteretur. Ille namque, videlicet Eliphaz Themanites sic primus incipiens: *Recordare, obsecro te, quis inquam innocens periit? aut quando recti deleti sunt (Job. iv)*, subauditur, ut tu peristi et deletus es, et cætera prosequens tanquam in peccatorem, inter quæ dixit sententiam hanc: *Voca ergo, si est qui tibi respondeat, et ad aliquem sanctorum convertere*, nonne maxime correptus, et ad sanctum Job converti jussus est? Sic enim in calcis voluminis Scriptura narrat: *Postquam autem locutus est Dominus verba hæc ad Job, dixit ad Eliphaz Themanitem: Iratus est furor meus in te, et in duos amicos tuos, quoniam non estis locuti coram me rectum, sicut servus meus Job. Sumite igitur vobis septem tauros, et septem arietes, et ite ad servum meum Job, et offerte 234 holocaustum pro vobis, servus autem meus Job orabit pro vobis, faciem ejus suscipiam, ut non vobis imputetur stultitia, nec enim locuti estis ad me recta sicut servus meus Job. Abierunt ergo Eliphaz Themanites, et Baldad Suites, et Sapharna Amathites, et fecerunt sicut locutus fuerat ad eos Dominus, et suscepit Dominus faciem Job. Dominus quoque conversus est ad pœnitentiam Job, cum oraret ille pro amicis suis (Job. xlii)*. Hoc auditum mente pertractamus, ita ut dispositionem Dei non satis posse mirari fateamur, quia qui dixit tanto viro, *ad aliquem sanctorum convertere*, ei dixit Deus: Tu ipse ad justum, cui loqueris, sanctum convertere. Nonne vero, tu beate martyr, quidam Job fuisti tempore tuo? Et quidem una sancta Ecclesia catholica totum corpus cum suo capite Christo unus est Job, secundum similitudinem vel typum quem pertulit ille homo beatus Job, et sicut de illo male senserunt amici ejus, cum esset graviter flagellatus quasi pro suis sceleribus, ita de sancta Ecclesia male judicaverunt hæretici; quoties tentator Satan permissam potestatem habens, et corda principum impiorum obtinens percussit eam a planta pedis usque ad verticem (Job. ii), magnos et parvos atrociter persequens. Verumtamen sicut in uno corpore omnia membra non eundem actum habent (Rom. xii), ita in ejusmodi percussione omnia membra corporis Ecclesie nec æqualia gesserunt, nec æqualem dolorem perpessa sunt. Tu es unum hujusce corporis membrum, cui patienti recte omnia membra compatiuntur (I Cor. xii), audientia clamorem tuum clamorem tuæ passionis, o verissime Job, id est dolens quem et tu maxime sciens spirituali scientia et sensu mystico dixisti fidelissimo comiti tuis doloribus oppido cum fletu et mœstitia condolenti: *Magis tace, et in interiore homine absconde*

Christum, et postmodum cum clamavero, audi et veni. Dixerat enim ille plorans et mœstus propter te cum clamasset alius, videlicet Romanus miles: *Christianus sum*, et propter hoc occubuisse, quare non et ego vociferor quia Christianus sum, et tecum incumbo. O quam venerabiliter accipiunt crudite aures quod dictum illud ita ex ore ejus assumpsisti, ut diceres tuo sensu subtiliori, *cum clamavero, audi et veni*. Hoc enim vere dixisti sensu illo, quo et universæ Ecclesie cum beato Job propter martyres suos dicere congruit: *Terra, terra, ne operius sanguinem meum, neque inveniat latendi clamor meus (Job. xvi)*, et cætera quæ sequuntur.

CAPUT XXI.

Tu autem, beate martyr, sicut dicere cœperam, quidam Job tuo tempore exstitisti, et nunc et usque in finem sæculi clamorem tuum, clamorem magnum tuæ passionis Christus audit et Ecclesia Christi, neque enim terram illum operire potuit, nec ullum in ea latendi locum invenit. Et quæ vel qualis est illa terra? Nimirum ipsa de qua clamat ad Deum sanguis protomartyris Abel (Gen. iv), imo sanguis Christi, cujus typum præferebat ille justus Abel. Hæc terra universalis Ecclesia est. Ipsa clamorem tuum prima audivit, et primum exclamavit, nosque secum conclamare docuit verbis hujusmodi, quæ primum verba fuerunt sæpe dicti Job, nihilominus autem verba sanctæ Ecclesie sunt in pressuris suis, et tibi aptissime congruunt: *Oratio mea munda est, et ideo peto, ut detur locus voci meæ in cælo, quia ibi est judex meus et conscius meus in excelso (Job xi)*. Et rursum: *Probavit me quasi aurum quod per ignem transit. Vestigia ejus secutus est pes meus, viam ejus custodivi, et non declinavi ex ea. A mandatis labiorum ejus non recessi, et in sinu meo abscondi verba oris ejus (Job xxiii)*. Ob hujusmodi clamorem conversi ad te, et audientes simul claritatem propriæ vocis tuæ verba oris tui de illo nobilissimo et valde spectabili tuo agne, in quo confitebaris, et collaudabas Deum salvatorem nostrum in medio ignis, in pressura flammæ, quæ circumdabat te, et perpendentes verba illius tuæ confessionis digna vere quasi in statera ponderari. Quid videmus in cæ, o anima beatissima, nisi Sunamitem illam, quam dilectus amat clamans et dicens: *Revertere, revertere, Sunamitis, revertere, revertere ut intueamur te? (Cant. vi)*. Quænam est Sunamitis hæc nisi fides? Ista est quæ expectabatur ut reverteretur, quia pene disparuerat in hominibus, etenim fere omnes non in fide Abraham sed in carne gloriabantur. Sicut aliquando Sara libera, quia sterilis erat, despiciebatur, et Agar ancilla, quia fecunda erat, eligebatur (Gen. xvi), sic fides per quam justificatus est Abraham, negligebatur, et in lege secundum carnem fere omnes gloriabantur, et ingenua fides quasi contemptibilis erat secundum nomen Sunamitis, quod interpretatur *captiva* sive *despecta*. Sed reversa est, et super terram apparuit hæc libera, hæc nobilis, hæc filia principis, scilicet Dei, quando credula Virgo, Verbum suscipiens, con-

cepit et Filium peperit, principem libertatis, primogenitum filiorum fidei, qui extunc per orbem terrarum multiplicati sunt, et multiplicantur usque in finem sæculi. Hæc in te loquebatur, et hanc in te Christus intuebatur. Tyrannus autem eam non videbat, manibus suis eam capere non poterat. *Cum ambulares in igne, ipsa non comburebatur (Isa. xlii)*; unde verissime scriptum est: *Et flamma non ardebit in te (ibid.)*, quia ardebat flamma quidem extrinsecus, sed nullam operabatur læsionem intrinsecus. Qualiter ergo Sunamitem hanc in te videmus? Vere sicut mulierem fortem, in qua *confidit cor viri sui (Prov. xxxi)*, et quæ, inter cætera fortitudinis opera, *Chananæo quoque cingulum tradidit (ibid.)*, id est te abjectum in oculis tuis, et humilem spiritu magnifice confortavit. Alioquin, o beatissime, cur flebas discedente Syxto cum aliis diaconibus suis, nisi quia te ipsum quasi quemdam Chananæum, id est vilem peccatorem indignum reputabas eadem, vel simili gloria martyrii? Nisi enim indignum reputares, poteras non expectata benedictione hominis, quamvis sancti, quamvis episcopi et magistri vociferari quod Christianus esses. Bene ergo cingulum tibi tradidit, et cingendo te propter hoc ipsum quod eras humilis in oculis tuis demonstravit, et notum fecit quod esses magnus in oculis Domini, id est, non Chananæus, sed filius regni. Quid contra regibus, sive filiis regni, scilicet his qui magni sunt in oculis suis? Non utique cingulum eis tradidit, imo quem videbantur habere balteum, abstulit, juxta sermonem sapedicti sancti Job: *Balteum, inquit, regum dissolvit, et præcingit fune renes eorum (Job xii)*.

CAPUT XXII.

Ecce hæc ex abundantia cordis locutum est os meum, ad te conversum (*Matth. xii*), quia nimirum abundans est id corde sollicitudo gradientis interspem et metum. Proficiscor enim in viam universæ carnis, sciens quia *omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi (I Cor. v)*. Et ut hoc ipsum verbis eloquar ejusdem B. Job: *Ecce breves anni transeunt, et semitam per quam* **235** *non revertar, ambulo (Job. xiv)*. O quam formidabilis profectio! Non licet imo non vacat homini Christiano ignorare vel dissimulare formidinem hanc; quippe cum non solummodo vigilantem meditatio, verum etiam dormientem occupet per givil tremor, ut anima ejus assidue renuat consolari, et memor sit Dei (*Psal. lxxvi*), et priusquam faciem ejus videat, nunquam securus esse possit. Fateor quia non nisi expertus hæc dicerem, nec nisi ab experimentis docte clare intelligerem, illud quoque, quod supra dictus vir sanctus loquitur: *Si dixero: Consolabitur me lectulus meus, et relevabor loquens mecum in stratu meo, terrebis me per somnia, et per visiones horrore me percuties (Job. vii)*. Quid erubesco constiteri quod nonnunquam acciderit terror sive horror ejusmodi? Vidi per noctem me proficisci ad tribunal Christi, a cuius facie sedentis super thronum tam horribiliter fugere videbantur plerique miseri, ut jam post visum illum opus non habeam ab homine, vel per hominem doceri quid vel quale sit illud: *Exsurgat Deus, et*

dissipentur inimici ejus, et fugiant qui oderunt eum a facie ejus (Psal. lxxvii). Ambulabam, quantum possum reminisci, magno cum timore, et in spiritu humilitatis, multum quidem timens, sed et multam spem habens, timens ne, cum ad id perventum esset, ut ante ipsum tribunal stare, et faciem ejus videre deberem, territus refugerem, et spem habens, quod placatam eandem ejus faciem invenirem, quam fuga inenarrabili plerique, ut jam dixi, fugere conabantur, cum effugere non possent. Sequebantur post tergum spiritus tetricissimi multitudine innumerabili cum hac expectatione, ut me retro conversum et fugientem a facie sedentis super thronum statim comprehenderent, et in damnationem suæ partis auferrent, nam prius me contingere nullatenus auderent. Post tergum, ut jam dixi, sequebantur, atque a dextris et a sinistris pariter gradiebantur, ita tamen ut nulla me turba comprimerent, sed erat undique mihi solitario spatiosus incessus, et ante faciem meam nullis præcurrentibus aut præcedentibus liber prospectus. Cum hujusmodi processu visus mihi sum ingredi templum Domini, in quo erat similitudo throni et sedentis in eo Christi judicis et Salvatoris nostri, et circa eum sedentes quasi senatores judicii et principes regni Dei. Qua voce, quolibet verbis eloqui possem horrorem multorum fugientium, non tamen effugientium a facie ejus, ut jam dixi: Introgressus autem ante faciem ejus, protinus inter multos super faciem terræ, id est super pavimentum valde pavidus, et quasi in domum refugii receptus consedi, et respiciens eorum, qui me persecuti fuerant, neminem vidi, nisi quod coluber unus, toto corpore per terram repens, et solum caput erigens linguamque pertendens, nescio quas occasiones contra me moliri videbatur. His perspectis, protinus a somno evigilavi.

CAPUT XXIII.

Qualiacunque hæc sint, o ter quaterque B. martyr, quis nesciat quia nos omnes oportet astare ante tribunal Christi? (*I Cor. v*.) Ibi profecto qui Christum diligit, fiduciam habebit. Hinc Joannes in Epistola sua dicit: *In hoc perfecta est charitas nobiscum, ut fiduciam habeamus in die judicii (I Joan. iv)*. Item: *Et nunc, filioli, manete in ea, ut cum apparuerit, habeamus fiduciam, et non confundamur ab eo in adventu ejus (I Joan. ii)*. Pro hoc ut fiduciæ habendæ in adjutor sis, convertor ad te cum sacrificio bonæ voluntatis, quæ si prompta est, ait Apostolus, *secundum id quod habet, accepta est, non secundum id quod non habet (II Cor. viii)*. Et quidem si vita comes fuerit, spero quod habebit voluntas hæc effectum, ut impleat volum, quod incoepit supra memorati operis, ut tu quies in regno cœlesti cancellarius dignus Regis Christi, et sanctæ ejus genitricis Reginae præpotentis, sis etiam specialis patronus et tutor hujus loci Deo dicati et eidem perpetuæ Virgini, nec vacet alicui potentiæ sæculari præesse arcibus istis jamdudum semirutis, et nunc semiustis, quia non expedit omnino monasticæ professioni cohabitationem pati, sive tam

imminens confinium alienæ conversationis. Verumtamen quomodocunque proveniat finis sive consummatio manufacti hujus, quod a me factum est, fundamenti, spero quia voluntas, quæ, ut jam dixi, prompta est, accepta erit, et sicut in holocausto septem taurorum, et septem arietum accepti fuerunt amici beati Job, dicente Domino : *Job autem servus meus orabit pro vobis, faciem ejus suscipiam, ut non vobis imputetur stultitia, nec enim locuti estis ad me*

A recta sicut servus meus Job (Job. xlii), ita in bona voluntate (dummodo mactemus quod maximum expedit duritiam quasi taurinæ cervicis et præsumptionem quasi arietini capitis, id est præsumpti magisterii sive ducatus in grege Christiani populi) suscipiemur per te, et convertetur ad te Dominus, o beate vir, suscipietque faciem tuam orantis pro amicis tuis. Eheu! quam dubii stadium nos currimus: at tu, Laurenti, laurum geris igne probatus ut aurum.

R. D. D. RUPERTI

ABBATIS TUITIENSIS

DE MEDITATIONE MORTIS.

LIBER PRIMUS.

236 CAPUT PRIMUM.

Quid nunc magis, o anima? Saltem abhinc eruditior esto, et quod reliquum est temporis, vive secundum vitam sapientis, quæ est meditatio mortis. Nunc enim maxime tibi *tempus est flendi, et tempus plangendi (Eccl. iii)*, postquam velociter transierunt menses vacui, quos habuisti, et noctes laboriosæ, quas enumerasti tibi, ita ut veraciter quodam respectu conscientiæ tuæ dicere possis : *Quia timor quem timebam, evenit mihi, et quod verebar accidit (Job. iii)*. Apostolus, cum de pressuris sive tribulationibus suis loqueretur : *Ipsi, inquit, in nobismetipsis responsum mortis habuimus, ut non simus fidentes in nobis (II Cor. i)*. Nullatenus parva nostra comparare possumus aut volumus magnis illius tanti Apostoli : verumtamen est interdum parvorum atque magnorum aliqua similitudo, quamvis dissimilis, adeo ut exigua formica dum frumenta congregat in messe recte dicatur similis viro magno, viro sapienti, qui bonis actibus sibi providet in vitam futuri sæculi. Ita nimirum pro quadam similitudine nobis parvis licet uti præsentibus verbis magni Apostoli; quia plerique parvorum experti sunt, ut cum illo dicere possint : *Sed ipsi in nobismetipsis responsum mortis habuimus, ut non simus fidentes in nobis*. Age ergo et tu, o anima exigua, exerce teipsam ad vitam sapientis, quæ est, ut jam dixi, meditatio mortis, memor quoties tu quoque responsum mortis acceperis, quod delectari non debeas mora sive longiturnitate, si qua est, vitæ præsentis.

CAPUT II.

Nunquid vero dum invitaris, homo, ac meditationem mortis id solum dicitur tibi, ut morituum te esse memineris? et quidem utile est saltem istud vel solum meditari pro cura vel sollicitudine ac metu reddendæ rationis in hora exitus tui, propter quod Sapientia dicit : *In omnibus operibus tuis memorare*

B novissima tua, et in æternum non peccabis (Eccl. vii). Verumtamen non in hoc solo tota expenditur meditatio mortis, aut perficitur vita sapientis, sicut non plenus aut perfectus est timor Domini, quem Scriptura sanctum dicit et permanentem in sæculum sæculi (*Psal. xviii*), ubi propter solum gehennæ metum quispiam peccatum refugit. In quo ergo plenior est meditatio mortis perficiens vitam sapientis? Nimirum in eo ut fideliter credas, firmiterque scias quia valde utiliter homini, quoniam mortuus erat in anima per peccatum, mortem corporis Deus inulit, et eum in æternum vivere vetuit. Et quia de morte provenit thesaurus vitæ et salutis per Jesum Christum, qui particeps fieri dignatus est nostræ mortalitatis. De quo videlicet thesauro recte illud a Domino dictum intelligitur ad B. Job : *Nunquid ingressus es thesauros nivis, aut thesauros grandinis aspexisti, quæ præparavi in tempus hostis, in diem pugnæ et belli? (Job. xxxviii)*. Denique præter moralem sensum nivis et grandinis nominibus omnes afflictiones, quas Deus humano generi juste superduxit, recte intelliguntur, et ipsa mors, quæ omnium afflictionum summa est. Quis rogo, nisi solus Deus, vel solus Dei Filius, ejusmodi nivem sic ingressus est, et ejusmodi grandinem sic aspexit ut thesauros inde produceret, id est sic omnes afflictiones et ipsam mortem inter homines impios, et frigore perfidiæ constructos sustinuit, ut per hoc ipsum, quod mortem perpassus est, jucunditatem et exultationem vitæ æternæ super nos thesaurizaret? Et quidem nivem hanc et grandinem istam præparavi, inquit, in tempus hostis, in diem pugnæ et belli, id est propter hostilitatem serpentis antiqui, et propter repugnantiam sive rebellionem hominis consentientis illi, afflictionem et mortem induxit dicendo : *Maledicta terra in opere tuo, et cætera usque quia pulvis es, et in pulverem reverteris, sive usque ne comedat de ligno vitæ et vivat in æternum (Gen. iii)*.